

LANDSKAPS ARKEOLOGERNA

KULTURMILJÖVETARE OCH KUNSKAPSFÖRMEDLARE
I RIKSTÄCKANDE SAMVERKAN
www.landskapsarkeologerna.se

Juni 2008

Vår konferens i Estland

I slutet av maj 2008 tog Landskapsarkeologerna båten över till Estland. För att konferera och för att se något nytt. Det blev fyra fullmatade dagar, mycket tack vare flera kontaktpersoner som tipsade om sevärdheter men också för att Gerhard hade förberett oss på lämningar efter estniska svenskbygder. Tack Katrin, Urmas och Ants för vänligt mottagande och informationsmaterial och tack även till er på lokala museer som släppte in oss och visade runt trots att det egentligen var stängt!

Vad vi såg? Jo, enorma borgruiner, mycket större än vi har sett i Sverige, i Padise och Haapsalu. Mycket imponerande och mycket att göra för bevarande och skötsel. Tur att det finns EU-medel för sådant.

EU-medel eller inte, vi kunde också se att det finns många nya informationsskyltar utefter vägarna, inte bara vid huvudstråken. Busshållplatsernas väntkurar är värda ett eget kapitel, här fanns alla möjliga varianter, många nybyggda och nästan ingen liknar övriga.

Storkar hade byggt sina bon uppe på telefonstolpar, obegripligt hur de lyckades få fast de första kvistarna. Till skillnad från busskurarna hade storkarna standardlösningar, deras bon såg likadana ut.

Landskapsarkeologer på spaning. I Tallinn t v med Ants Kraut, chefsarkeolog vid Estlands Riksantikvarieämbete. Th har vi upptäckt ett storkbo som balanserar högst uppe på en stolpe.

Och så lärde vi oss att estnisk frukost i Old Town består av mat och dryck för kring 100-lappen i svenska pengar, och då ingår likör (men te eller kaffe ingår inte, det får man köpa extra).

Andra speciella sevärdheter var bronsåldersgravfältet vid Jöelähtme, med tillhörande litet charmigt museum, och flera sentida/nutida kyrkogårdar. Gravfältet är en riktig drive-in-fornlämning med sydstenar och andra likheter med gravfält på Gotland. Det upptäcktes när en ny landsväg skulle byggas i början av 1980-talet, och vägbygget blev försenat tre år på grund av alla nyupptäckta gravar.

Kyrkogårdarna vi såg fanns vid eller nära gamla sevärd kyrkor, bland annat vid Harju-Risti. Ingen liknade vad vi är vana med från svenska sidan. De såg ut att vara delvis övergivna men delvis i bruk, delvis vildvuxna med skog/sly och delvis skötta. I Sverige har vi antingen ödekyrkogårdar (som räknas som fornlämningar) eller parkliknande kyrkogårdar med välskötta grasmattor och krattade gångar. Här fanns ingetdera vad vi såg, men spännande mellanting.

Svenskbygderna vi såg var också speciella i våra ögon. Ortnamn som Söderby kände vi oss hemma i, men även här var det svårt att förstå vad som var övergivet och vad som inte var det. Fina betesmarker men inga betesdjur, gårdar men inga eller få människor var vad vi såg på vår rundresa. En del gårdar såg dock inte svenska ut alls och var nog minnen från den sovjetiska tiden före 1990, med stordrift och ett eller annat halvgammalt hyreshus i jordbrukslandskapet i stället för gårdshus som i Sverige.

Mest spännande på vår resa var nog när det spökade på vårt hotell i Haapsalu. Hotellrummen hade inte nummer utan namn, rummen vi fick heter "White Lady's room", "Nature room" och "Swedish room". Övriga rum var upptagna och vi förstod inte varför ett så fint rum som "White Lady's room" var ledigt. Det var svårt att somna. Utanför skällde en hund halva natten, undrar varför? När vi somnat och hunden tystnat var det något annat som hördes i rummet, inte så lätt att veta vad.

Vid utcheckningen undrade man om vi sett Vita Fruen? Vem det var fick vi veta när vi senare vandrade runt i den kolossala borganläggningen i Haapsalu. En munk hade blivit förälskad i en flicka och smugglat in henne i klostret, men ertappats av biskopen. Bägge dömdes till döden. Flickan lär ha blivit levande begravd i det stora torn som då var under uppbyggnad och som finns kvar än i dag. Efter det ska hon visa sig för besökare och andra i staden. Detta skall ha hänt innan borgen och staden ingick i det svenska väldet från andra hälften av 1500-talet fram till början av 1700-talet. Därefter tillhörde staden Ryssland fram till 1918, men trots det räknas Haapsalu som estlandssvenskarnas huvudort. Staden hade till och med svenskt gymnasium på 1930-talet.

T v gravfältet vid Jöelähtme, en riktig drive-in-fornlämning, eller kanske snarare en drive-on-fornlämningsplats. T h borgen i Haapsalu med tydligt torn och medeltida anor.